

Slovenski dom

Stev. 187

V Ljubljani, sobota 17. avgusta 1940

Leto V

2500 nemških letal nad Londonom

Včeraj so letalske bitke nad Anglijo trajale ves dan, nad Londonom pa so nemška letala priletela v šestih valovih

London, 17. avgusta. o. Nemška letala so včeraj napadla kraljevski arsenal Wolwich, prav tako pa tudi najvažnejše in največje angleške pristaniške naprave ob Temzi. Sovražna letala so napadala tudi londonsko plinarno.

Včerajšnja letalska bitka je bila največja, kar jih je do sedaj bilo. Anglijo je napadalo približno 2500 nemških bombnikov. Posamezne letalske bitke nad Londonom in njegovo okolico so trajale po dve uri. Nemška letala so zlasti napadala letališča zapadno od Londona, kjer so skušala uničiti hangarje in porušiti ostale letalske naprave.

Dasi so bila angleška letala zelo obremenjena s stalno borbo proti tej ogromni armadi letal nad Londonom, so včeraj po poročilih britanskega ministrstva angleška letala vendarle zopet napadla vojaške postojanke v Italiji, Nemčiji, Franciji in na Nizozemskem. V Italiji so v pretekli noči angleška letala napadla letalske tovarne »Fiat« v Turinu in tovarne »Caproni« v Malinu. Prav tako so angleška letala napadla italijanske tovarne v bližini Genove. Druga skupina angleških letal je napadla nemške tovarne pri Gerserkirenu in Reisholzu.

Ker je bilo angleško letalstvo zbrano včeraj predvsem okoli Londona, da bi ga branilo, so nemška letala skoraj neovirano isti čas napadala druga mesta po Angliji. Tako so nad jugovzhodno Anglijo prileteli nemški bombniki v treh zaporednih valovih in vsak val je štel najmanj 70 bombnikov.

Poročevalci ameriških listov menijo, da je angleško letalstvo moralo včeraj v borbo proti nemškim bombnikom vreti vsa svoja letala. V zraku je bilo najmanj 3000 angleških letal in to bo verjetno skoraj vse, kar lahko Anglija vrže v borbo.

London, 17. avgusta. o. Angleški kralj Jurij je poslal najpristronejšo čestitko angleškim letalcem in jim čestital k njihovim dnevnim zmagom. Želi jim še več uspehov in največjo srečo.

London, 17. avgusta. o. Nemška letala so na neko jugovzhodno angleško mesto vrgla 15 bomb, ki so poškodovale nekaj javnih zgradb. Večje škode in večjih žrtev ni bilo.

London, 17. avgusta. o. Včeraj so sovražna letala napadala londonsko predmestje in sicer so bombe padale osem milj proč od katedrale svetega Pavla. Bombe so padale v bližini neke tovarne, kjer so bila zlasti poškodovana skladišča.

Lahko se reče, da so včeraj nemška letala obsipavala Anglijo z bombami od Skotske do južne Anglije in od Walesa do Londona na vzhodu. Nemške bombe so zlasti hotele zadeti industrijske naprave. Ves dan so nemška letala prihajala v valovih in opravljala svoje delo.

London, 17. avgusta. o. Prva velika skupina nemških letal je priletela nad London, ko so bili ljudje pri kosilu, druga skupina pa tedaj, ko so bili pri čaju. Na londonsko city ni padla nobena bomba.

London, 17. avgusta. o. Uradno poročilo letalskega ministrstva pravi, da so nemška letala včeraj napadla tudi otok Wight in bombardirala tamkajšnje letališče.

London, 17. avgusta. o. Poročilo letalskega ministrstva pravi, da so bila včeraj angleška borbena letala vezana na delu in da so sestrelila najmanj 50 sovražnih letal. 12 angleških letal se ni vrnilo, vendar pa se je 8 pilotov rešilo.

London, 17. avgusta. o. Nemška letala so včeraj priletela nad London in jugovzhodno Anglijo

v šestih velikih valovih in pri teh poletih je sodelovalo več kot 2000 sovražnih letal. Prav gotovo je, da se nikdo drugi, ko angleško letalstvo, ne bi mogel upreti takim silnim napadom. Ta napad je bil močan in izreden zlasti se zaradi tega, ker traja letalska ofenziva proti Angliji že več dni in narašča iz dneva v dan.

London, 17. avgusta. m. Letalsko ministrstvo in ministrstvo za notranjo varnost sta izdala naslednje uradno poročilo:

Vlada razpola s popolnimi poročili o letalskih spopadih včerajšnjega dne kakor tudi o številu žrtev, ki jih je bombardiranje zahtevalo. V Croydonu je bilo ubitih več oseb, več pa jih je bilo tudi ranjenih. Po uradnih podatkih je bilo uničenih 169 sovražnih bombnikov in lovskih letal. Sami smo izgubili 34 letal. 17 letalcev se je rešilo. Preteklo noč se je sovražnik manj udeleževal, vendar pa je njegov napad veljal širšemu področju. Posebno so bile bombardirane vzhodne pokrajine. Tudi po nekaterih krajih srednje Anglije je sovražnik prizadejal nekaj škode.

Dewyork, 17. avgusta. m. Newyork Broadcasting je objavil poročilo iz Londona, da je londonska radijska postaja G.S.U. včeraj ob 12.11 zletela v zrak.

London, 17. avgusta. AA. Reuter. Nemški bombniki so danes zjutraj na vse zgodaj izvršili napad na Wales. Nekaj bomb je padlo na neko obmorsko mesto. Poškodovanih je bilo mnogo poslopj, ubitih je bilo več ljudi. Bombe so padale na neko mesto v Welsu, kjer so napravile veliko škodo ni pa še znano, ali je bilo kaj človeških žrtev. Dve bombi sta padli v središču mesta. Nemška letala so ponoči letela nad jugovzhodno in jugovzhodno angleško obalo.

Vesti 17. avgusta

Španski list »Arriba« razpravlja o dvoličnosti Anglije, ki je podzela mere blokade proti Španiji, istočasno pa z njo nadaljuje uradne priateljske odnose. Mere blokade, pravi list, predstavljajo vojni čin. List dodaja, da se govori o atentatih na španske rezerve benecina v Alicante in o drugih sabotažah. List pravi, da take in slične govorice v nobenem primeru ne bodo ostale neizgovorene. Na take žalostne poizkuse španski narod odgovarja: Dovolj nam je.

Romunsko gospodarsko poslanstvo bo jutri dopotovalo v Ankaru, kjer se bodo nadaljevali že začeti razgovori o zamenjavi petroleja in lesa med obema državama.

Italijanski ambasador v Berlinu Dino Alfieri je včeraj sprejel Kruppa v. Bolena in Halbacha ter jima v ducejevem imenu čestital k sedemdesetletnici.

V teku dveh napadov, ki so jih italijanska letala izvršila v mesečini, so vrgla na Malto nekaj eksplozivnih in vžigalnih bomb. Škoda je majhna, ubita je ena civilna oseba.

Francoske oblasti so objavile, da je bil obnovljen telefonski in brzojavni promet v zasedeni Franciji.

Švedsko kmetijsko ministrstvo je objavilo, da je bila letošnja žetev izredno elaba. Zelo slabo vreme je vplivalo na letošnjo žetev tako, da je najslabša, kar jih je bilo v zadnjih 70. letih.

Argentinske oblasti so odgovorile francoski vladi, da ne morejo izvažati argentinskega žita v Francijo.

Sovjetsko trgovinsko ministrstvo objavlja, da so odkrili nova petrolejska polja v okolici Bakuja.

Atenska agencija prinša uradno izjavo, v kateri pravi, da so albanskega voditelja Hodžo ubili Albanci sami. Tudi ni res, da bi bili glavo ubitega Hodže nosili po grških vaseh. Vse take govorice so izmišljene.

Sovjetska vojska je poleg vojaških poveljnikov dosedaj imela tudi politične komisarje, ki so za komunistično etranko nadzirali obnašanje častnikov in vojakov. Sedaj so te komisarje odpravili z izjavo, da more biti glavni temelj sovjetske vojske disciplina.

Nova trgovinska pogodba, ki je bila pred kratkim podpisana med Sovjetijo in Ameriko, je bila te dni že ratificirana. Nova pogodba velja do 6. avgusta 1941.

Japonski listi v Šanghaju so razširili novice, da je med Japonsko in Francijo že bila podpisana pogodba o usodi Indokine. Uradnega potrdila pa še ni.

Italijanski listi pišejo, da so italijanske čete zasedle v Angleski Somaliji še mesti Govino in Godaite, ter je tako italijanskim četam odprta pot do Berbere.

Sovjetski listi pišejo obširno o pogajanjih med Bolgarijo in Romunijo. V svojih člankih podpirajo sovjetski listi bolgarske želje in zahteve.

Naša vlada je na predlog vojnega ministra imenovala za vojaškega atašea v Moskvi artilerijskega polkovnika Janka Popoviča. Popovič je bil dosedaj načelnik obveščevalnega oddelka v glavnem generalnem štabu.

Madžarska vlada je začela izvajati načrt o elektrifikaciji železniških prog. Najprej bosta elektrificirani progi Budimpešta—Miskole in Budimpešta—Stolni Belgrad.

Italijanski listi pišejo, da je angleška vlada poslala egiptski vladi noto, ki ima ultimativni značaj. Če Egipt ne bo stopil v vojno, bo Anglija izvedla naslednje: 1. sedanjí kralj Farouk bo odstavljen, 2. bivši predsednik vlade Ali Maher paša s tovariši prišel pred sodišče, ker ni napovedal Italiji vojno; 3. prav tako bo prišel pred sodišče bivši načelnik generalnega štaba, ker je obdolžil angleško vlado, da je pošiljala Egiptu pomanjkljiv in pokvarjen virni material; 4. glavni poveljnik angleških sil na vzhodu general Wavel bo dobil pooblastila za izvrševanje kraljeve oblasti v Egiptu.

Italijanski tisk odločno zavrača pisanje angleških listov, ki pišejo, da je bila italijanska podmornica po odloku mornariškega ministrstva dva dni zalovljena.

Francoske čete, ki so v Angliji, so bile včeraj med letalskimi napadi ves čas v pripravljenosti.

Angleški radio potrjuje novice, da je angleška vlada dovolila ameriški vladi, da lahko zgradi obrambna oporišča na angleških posestvih na zahodni polobli. Pač pa so neresnične vesti, da misli Anglija prodati Združenim državam otoke na zahodni polobli.

Voditelj nemške manjšine v Romuniji so imeli včeraj razgovor s predsednikom romunske vlade Gigurtom. Razložili so mu najnujnejše želje nemške narodne manjšine v Romuniji.

Roosevelt je izjavil časnikařem, da je ameriška vlada poslala v Anglijo dva generala.

Sovjetska vlada je imenovala za prvega pomočnika ljudskemu komisarju za narodno obrambo maršala Budjenija. Maršal ni več poveljnik moskovskega vojnega okrožja. Za drugega pomočnika vojnemu komisarju je imenovan maršal Sapošnikov, za načelnika rdečega generalnega štaba pa je imenovan general Nereškov.

Španski vladni krogi izjavljajo, da je španski zunanji minister v razgovoru z angleškim veleposlanikom Samuelom Hoareom izjavil, da niso resnični očitki, ki so jih objavili španski časopisi. Anglija ne zadržuje dobav žita in petroleja s Španijo, prav tako pa tudi angleški agenti niso krivi požara, ki je izbruhnil v petrolejskih skladiščih v Aleksandriji.

Svicařski vladni krogi izjavljajo, da je treba angleško kršitev švicařske nevtiralnosti vzeti zelo resno. To angleško postopanje je zopet v popolnem nasprotju z izjavami, ki so jih dajali angleški državniki o zaščiti malih narodov.

Obseg reform v naši državi

Proti izrabljanju delavskih slojev, za pobijanje draginje, presnova vodstva Narodne banke, notranje posojilo za javna dela, uvedbe enotne krušne moke, nadzor nad proizvodnjo

Sled, 17. avgusta. m. Današnja belgrajska »Politika« prinša od svojega posebnega poročevalca z Bleda poročilo, v katerem se bavi z napovedanimi reformami na gospodarskem in socialnem polju pri nas. V njem med drugim pravi tudi naslednje:

Potrjuje se vesti o reformah na političnem in socialnem polju, čeprav so takšne vesti na nekaterih mestih zanikali. Z raznovrstnimi uredbami — pravijo v dobro obveščanih krogih — bo vlada v posameznih primerih odstranila vse ovire, ki bi utegnile nastopiti. Vlada si je zastavila nalogo, da popravi vse, kar ni dobrega, ne pa, da bi ustvarjala motnje. Ker je bilo naše gospodarstvo že od prej liberalno kapitalistično, vlada namerava z dirigiranim gospodarstvom primesti več organiziranosti v naše gospodarsko življenje. V zvezi s tem se je moglo zgoditi naslednje:

V novem gospodarskem režimu se bo spoštval zasebni kapital. Vendar se ne sme pozabiti, da ta kapital ni nastal samo po zaslugi njegovih lastnikov, ki so izkoristili razne konjunktore, temveč tudi z žrtvami konsumentov. Zato bo treba pri upravljanju gospodarstva imeti pred očmi koristi skupnosti in narodno celoto. Zaradi tega se izključuje, da bi sloji, ki so na oblasti, izkoriščali sloje, ki nimajo vpliva na oblast.

Pri celi vrsti ukrepov, ki gredo za tem, da bi se potrdilo načelo, se ni treba čuditi, če se bo država v svoji skrbi za koristi skupnosti vmešavala s strogim nadzorstvom v razne panoge industrije in dirigirala njeno proizvodnjo tako, da bo ta proizvodnja služila delavskim interesom.

Tudi vprašanje pobijanja draginje, ki je trenutno najbolj pereče, vlada posveča veliko pozornost. Morda bo tudi pri nas potrebno začeti z omejitvami glede potrošnje blaga. Prevladuje prepričanje, da se bo s takšnimi ukrepi najučinkoviteje preprečilo pomanjkanje in draginja. Tako se bo za vsak konkreten primer uvedel prikladen sistem, ki se bo v danem primeru uporabil.

Kot najvažnejše vprašanje se omenja tudi vprašanje naše Narodne banke. Doslej sta prevladovali glede tega dve stališči, etatiistično in liberalno kapitalistično. Vendar se smatra, da se lahko najdejo še druge rešitve. Ena takšnih novih rešitev so za našo Narodno banko že našli. Po njej se je spremenila struktura uprave Narodne banke.

Prav tako pričakujejo, da bo vlada v prihodnjih dneh izdala nekatere finančne ukrepe, ki se bodo nanašali na javna dela, pri čemer bodo dobili nov zaslužek široki sloji. Ta javna dela bodo izvedena v širšem obsegu in se bodo izvedla s pomočjo notranjega posojila.

Med drugimi ukrepi, ki jih je vlada pripravila, je tudi uredba o uvedbi enotne krušne mo-

ke. Te uredba bo v kratkem objavljena.

Prav tako se pripravljajo tudi uredba o oljarih in o zalozah predvsa. V vsakem podjetju te vrste bo vlada postavila komisarja, če se podjetje ne bo držalo predpisov. Komisar bo v tem primeru pooblaščen, da upravlja nad imovino podjetnega podjetja. Tako bo lastnik podjetja prisiljen pridobiti si samo pravični zaslužek ter razen tega še toliko, da bo lahko pokrtil vse stroške podjetja.

Pripravljajo dalje uredbu o nadzorstvu nad uvozom. Naš uvoz je bil do zdaj v veliki meri brez nadzorstva. Do zdaj se je nadzoroval uvoz le iz deviznih držav, dočim je bil uvoz iz klirinških držav nenadzorovan. Da bi bil pod nadzorstvom tudi uvoz iz klirinških držav, bo ravnanje vlada za zunanjo trgovino pooblaščen izvajati nadzorstvo nad uvozom.

Tudi na polju socialne politike pripravljajo vlada razne ukrepe, ki pa jih šele razmotriva. Med te spada tudi vprašanje Suzorja, čeprav to

Pogajanja v Crajovi se bodo nadaljevala v ponedeljek

Sofija, 17. avgusta. Izdano je bilo uradno poročilo, ki pravi: Danes je romunski poslanik Filoti obiskal zunanje ministra Popova in mu izročil sporočilo romunske vlade, v katerem je obrazloženo stališče Romunije o dosedanjih razgovorih med obema vladama. V tem poročilu romunska vlada predlaga, da bi se zbrala uradna konferenca predstavnikov obeh držav, ki naj bi bila v ponedeljek, 19. t. m. v Crajovi. To sporočilo je bilo dostavljeno danes zjutraj ob dveh, ki ga bodo objavili v prihodnjih izdajah.

S poučene strani se izve, da je bolgarska vlada dobila poziv romunske vlade in da bo odgovorila v Crajovo bolgarska delegacija, ki se bo posvetovala tam s romunsko delegacijo o vprašanju vrnitve Dobruže Bolgariji. Ker je znano, da je bolgarske vlade, da se mora Bolgariji vrniti južna Dobruža z mejami, kakor so bile leta 1912 in v katerih bi bili še mesta v Silistriji in Balčiku, se lahko predpostavlja, da je romunska vlada pristala na zahteve bolgarske vlade glede teritorialnih ureditev med Bolgarijo in Romunijo. Romunsko-bolgarska konferenca v Crajovi bo imela nalogo rešiti tehnična vprašanja glede vrnitve južne Dobruže Bolgariji.

Predsednik vlade dr. Bogdan Filov bi moral danes zjutraj odpotovati v Varno na otvoritev tamkajšnje mednarodne razstave, na kateri razstavljajo Nemčija, Italija, Rusija, Grčija in Jugoslavija. Ka-

vprašanje ne spada v gospodarsko-socialni načrt. To vprašanje je ostalo nerešeno zaradi prenosa pristojnosti na banovino Hrvatsko. V vrsti ukrepov, ki jih pripravljajo naša vlada, je tudi vprašanje določitve najnižjih mezd, ki bodo pravične. Dalje proučujejo vprašanje odnosa med kapitalom in delom ter rešitve sporov med delodajalci in delavci. Smatrajo, da je na tem področju treba rešiti vprašanje organizacije delavstva.

Posebni dopisnik pravi v naslovu, da je vlada pri svojih posvetovanjih sprejela celo vrsto ukrepov, s katerimi se v državi uvaja vedno bolj dirigirano narodno gospodarstvo. Pravi, da se potrjuje, da so ti ukrepi nujno potrebni zaradi sedanjega stanja v Evropi in da se bodo pri tem upoštevali zlasti konsumenti, pasivni kraji, siromasni sloji, ki so ostali brez dela, da pa se bo pri vsem tem upošteval zasebni kapital.

Glede napovedanih javnih del pripominja, da prihaja v poštev regulacija rek, v prvi vrsti Morave in Save, ki vsako leto zaradi povodnji povzročata mnogo škodo. Prav tako je potrebno oskrbovanje pasivnih krajev z življenjskimi potrebščinami postaviti na drugačno podlago. Z zgraditvijo žitnih skladišč naj se omogoči kmetu, da mu v zgodnji jeseni ne bo treba prodajati svojih pridelkov po nizkih cenah. Za pasivne kraje pa se bodo na ta način zagotovile tudi potrebne zaloge.

kor pa se izve, je Filov potovanje v Varno odložil, zastopal pa ga bo minister za trgovino in industrijo Zagorov. Dr. Filov bo ostal v Sofiji zaradi sestave bolgarske delegacije, ki bo odpotovala v Crajovo. Kako bo sestavljena bolgarska delegacija, še ni znano, ker njena sestava je odvisna od tega, kako bo sestavljena romunska delegacija.

Sah v Celu

Celje, 17. avgusta.

Včeraj ob 8 so se udeleženci turnirja in časnikařji odpravili v zdravilišče Dobro, kjer je zdraviliška uprava ljubezljivo sprejela za en dan igralce in časopisne poročevalce kot svoje goste. Večina njih še ni bila nikdar v Dobru. Zato je bilo njihovo presenečenje tem večje, ko so se znašli v tem lepem kraju in na svežem zraku, ki je tudi blagodejno vplival na igralce in jim vili novih, svežih moči za nadaljni boj. Posebno so bili vsi presenečeni nad izredno gostoljubnostjo zdraviliške uprave. Poleg potrežbe ob prihodu jim je uprava priredila tudi slavnostno kosilo, ki se ga je udeležil tudi ravnatelj zdravilišča dr. Šter. V svojem nagovoru, ki ga je imel pri kosilu, je izrazil željo, da bi igralci in drugi donesli najlepše vtise iz Dobrne ter tudi v bodoče opravljali svoje kulturno delo. V imenu igralcev se je zahvalil za tople besede prof. Grašar, za njim pa v imenu časnikarjev Nedeljkovič. Tudi zvečer so bili igralci gostje zdravilišča, ob 10 pa so se v najlepšem razpoloženju vrnili v Celje.

V zdraviliški dvorani se je dopoldne ob pol 11 vršilo sedmo kolo nac. šah. turnirja. Bilo je po svoji zunanosti kakor tudi po partijah dozdaj najlepše. Prišla sta ga gledat tudi podban dr. Stanko Majcen in ravnatelj zdravilišča g. dr. Šter. Prva žrtev je bil Grašar, ki ga je Smigovec učinkovito matiral. Sorli na katerega je zdraviliški zrak gotovo tudi odlično vplival, je zaigral z vso eleganco proti Pojoviču. Žrtvoval je kvaliteto in lovca ter v 28. potezi prišil na sprotnika, da se mu je vdal. Minar i. Šubarič sta po divji igri in po zamenjavi figur sklenila remik.

Madžari zahtevajo dve tretjini Erdelja

Velike madžarske zahteve so romunske zastopnike presenetile

Turn Severin, 17. avgusta. m. Iz dobro obveščenih krogov se je zvedelo, da novi madžarski predlog, ki ga je stavilo madžarsko zastopstvo pri prvem sestanku v Turn Severinu, vsebuje nove madžarske zahteve glede Transilvanije. Prva konferenca, ki so jo madžarski in romunski zastopniki imeli v dvorani palače »Kulturaz«, je trajala zelo malo časa in je bila končana že kmalu po 12.

Budimpešta, 17. avgusta. m. V zvezi z novim predlogom madžarske vlade, ki je bil izročen romunski delegaciji v Turn Severinu, se je moglo

zvedeti, da je madžarska vlada obvestila romunsko, da vztraja pri tem, da dobi Madžarska nazaj dve tretjini erdeljskega ozemlja. Iz dobro obveščenih krogov se je zvedelo, da so bili člani romunskega zastopstva zelo presenečeni nad novim madžarskim predlogom in smatrajo za izključeno, da bi ga sprejel kralj Karol in romunska vlada. Podrobnosti o tem novem madžarskem predlogu do sedaj še niso znane. Poudarjajo le, da je predlog čisto nov glede razmejitve Romunije in Madžarske.

Italijanski letalski strojničar pri svojem poslu med spopadom s sovražnikom.

»Ne more verjeti, kdor ni bil sam mornar...«

Poveljnik nemške podmornice pripoveduje, kako je potopil sovražni rušilec, trgovske ladje v konvoju in podmornico

V razgovoru, ki ga je imel poveljnik nemške podmornice Wilhelm Rollmann po zadnjih uspešnih bojih, zaradi katerih je dobil tudi red železnega križa, je dopolnil nemškega poročevalskega urada med drugim povedal tudi naslednje:

Napad na angleški rušilec

Zanimivo je, da smo svoj pohod začeli in končali z uničenjem po ene angleške vojne ladje. Po petnajstih dneh križarjenja po morju smo naleteli na britanski rušilec. Treba je poudariti, da podmornici ni lahko potopiti rušilca. To je najnevarnejši sovražnik podmornice. Za nas je bilo izredno težko sploh se približati rušilcu. Plul je križem kračem ter poleg tega neprenehoma menjal hitrost. Kljub temu pa se nam je posrečilo končno priti na točko, s katere bi mogli z uspehom izstreliti torpeda. Kdor ni mornar in kdor ni služil na podmornici, ne more razumeti, kakšni trenutki so to, ko mornarji nestrpno pričakujejo povelj: »Prinesi torpeda!«, »Potisni v cev!«, »Pripravi!«, »Užgi!« Se v večji nestrpnosti pa potekajo sekunde od trenutka, ko je torpedo izstreljen, pa do tedaj, ko se pokaže, ali je zadel ali pa cilj zgrešil. Te sekunde se zde cela večnost.

Tokrat pa smo zadeli cilj v sredino. Skozi periskop sem opazil ogromen stebel dima, ki se je s sovražnega rušilca dvignil proti nebu. Sekundo zatem se je razlegla strahovita eksplozija, zaradi katere se je strela naš podmornice. Naš prvi torpedo je zadel cilj v bok. Drugi torpedo — spet v piko. Skozi dim vidimo odkruse dele zadetega rušilca, kako frče po zraku. Druga eksplozija je bila še neprimerno strašnejša od prve. Brez dvoma smo morali zadeti parni kotel ali skladišče municije. Uničenje tega rušilca je bila dokaj nenavadna. Najprej se je potopil sprednji del ladje, ki se je čisto odtrgal od ostalega trupa, nato pa še drugi del rušilca. Ne verjamem, da bi se jih od posadke mnogo rešilo.

... na ladje v konvoju

Poročnik bojne ladje Rollmann zatem pripoveduje o napadu, ki ga je vprizoril na angleški konvoj. »Bil je to ogromen konvoj,« pravi. »V sredi je plula največja ladja »Boyc«, ki je bila prav zaradi tega tudi najbolj zavarovana. Njej sem namenil svoj prvi torpedo. Čenim, da je bila to najmanj 20.000 tonska ladja. Medtem ko smo pričakovali uspeh prvega strela, sem si že izbiral drugo žrtev. Komaj sem se odločil za naslednjo ladjo, že je odjeknila strahovita eksplozija in hitro nato tudi druga. Tudi druga ladja, ki je morala imeti kakšnih 18.000 ton, je dobila svoje. Uničenje dveh največjih ladij iz konvoja je vzbudilo strahovito zmešnjavo med vojnimi ladjami,

ki so bile v spremstvu. Očividno so mornarji na teh vojnih ladjah mislili, da imajo opravka z dvema sovražnima podmornicama, vsaj tako se je dalo sklepati iz njihovega gibanja. Ta sovražnikova zabloda je bila za nas zelo ugodna, ker je sovražnik zaradi tega razcepil svoje sile.

Nemški poročevalski urad dalje pravi, da je znano, da je poročnik Rollmann še naprej zasledoval sovražni konvoj ter ga še nekajkrat napadel. Pri nadaljnjih napadih je potopil po tem poročilu še dve oboroženi trgovski ladji iz konvoja ter na ta način uničil sovražniku za skupno 48.000 ton ladij. Med drugim je potopil veliko ladjo-cisterno.

... na sovražno podmornico

Končno poročnik Rollmann pripoveduje o boju, ki ga je vzdržal z angleško podmornico. O tem pravi naslednje: »Bilo je krasno vreme. Opazovalec mi poroča, da vidi neko sivo senco. Pravi, da si ni na jasnem, kaj ima pred seboj. Hitro smo opazili periskop sovražne podmornice. Dvignili smo se na morskovo površino in previdno obšli sovražnika. Prepričali smo se, da imamo pred seboj veliko in moderno podmornico, eno največjih, kar jih ima angleška mornarica. Te prilike ne bi smeli zamuditi. Spet smo se potopili in se začeli približevati sovražniku. Po daljšem križarjenju in ogibanju sem in tja smo se sovražniku čisto približali. Izstrelili smo torpeda. Pet sekund nestrpnega čakanja. Zaslilo se je neko bučanje, nek zamolkli tresk. Okoli nas se je razpenila voda. Ko se je nekoliko pomirila, ni bilo nikjer nobene stvari več. Podmornica je izginila, kakor bi je nikdar ne bilo na tem mestu. Takoj smo se dvignili na površje, da bi morda rešili koga od podmorniške posadke. Potegnili smo iz vode le enega moža, na katerega smo naleteli. Bil je ranjen. Doma je bil iz Avstralije. Ko je ta mornar, ki je bil prvi trenutek še ves vznemirljen, prišel do sapa, je začel pripovedovati, da je šele pred nekaj tedni prišel iz Avstralije. Dejal je, da so ga poslali na podmornico po kratkem in za to službo nezadostnem strokovnem pouku. Odpeljali smo ga domov. Zdaj je ujetnik, toda zanj je vojna zdaj končana.

Ali je petek res nesrečen dan? V zgodovini je vsekakor najnevarnejši. Dokaz: V petek, 3. avgusta 1492 leta je Kolumb odplul proti Ameriki; petek, 12. oktobra 1492 je Ameriko odkril; petek, 22. novembra 1492 se je spet podal v Ameriko; v petek, 5. marca 1496 je Henrik VIII. pooblastil Cabota, naj se udeleži odkrivanja Severne Amerike; v petek, 10. novembra 1620 so se misionarji izkrcali v Ameriki; v petek, 22. 1732 se je rodil Jurij Washington itd.

Ali ste že slišali...

»Hermetično«, neprodušno zaprto, je izraz, ki ga slišite vsak dan. Lahko bi dejali tudi hermesovsko zaprto, izraz je iz starega veka. Nastal je, ker so grškemu bogu Hermesu pripisovali izum, po katerem je mogoče stekleno cev zapreti na skrivnostni način tako, da zrak ne more vanjo. Zato je vse, kar je tako zaprto, da ne propuša zraka, »hermetično« zaprto.

Anglež Charles Mills je lani praznoval v Berlinu 3000. zmago pri konjskih dirkah. Star je bil tedaj 55 let in je sodeloval na dirkah celih 35 let. Zaslužil je gospodarjem svojih konj težke milijone.

Beseda mumija ni egipčanskega porekla, kakor vsi mislimo, temveč izvira iz perzijske besede mum, ki pomeni vosek. V Egiptu so to besedo prinesli Arabci, iz Egipta je prišla do nas. V južnih krajih naše države se zdaj ponekod pravijo svečarjem in voskarjem mumdžije, škarnjam, ki služijo za prirezovanje stenja na voščenicah, pa mumakaze.

Dvoboji s samokresi niso v Evropi poznali vse do francoske revolucije. Šele tedaj so nori ljudje za osebno obračunavanje med seboj začeli uporabljati strelno orožje. Do tedaj so se srborileži bili le s »hladnim« orožjem, zlasti z meči vseh vrst.

Mnogi ne vedo, da je Norveška sicer majhna država, ki je imela eno največjih trgovskih mornaric na svetu. Ta mornarica, ki so jo v ogromni večini dobili Angleži, je pred vojno štela 4181 ladij s 4.534.150 tonami. Povprečno ima torej vsaka norveška ladja nad tisoč ton.

Največji otok na svetu je Grönlandija, ki je pod dansko oblastjo. Prebivalcev pa ima le 16.000.

Kraljeve garde, čete, ki imajo to posebno nalogo, da varujejo vladarjevo osebo, so bile osnovane v 17. stoletju skoraj po vseh državah Evrope hkratu. Takoj so dobile ime garda od francoske besede garder — varovati.

Tudi športnike so znali zvabiti na koncert

Nenavaden orkester je priredil pred nedavnim koncert v danski prestolnici Kodaču in vzbudil silno presenečenje. Vse vstopnice so bile že davno razprodane in to takoj, čim se je razvedelo, kako bo orkester sestavljen. Neko dansko dobrodelno društvo je prišlo na misel, da bi za svoje potrebe priredilo koncert tako, da bi orkester bil sestavljen iz samih bolj ali manj slavnih danskih plavalč. Med drugimi sta sodelovali tudi veliki svetovni rekorderki Ragnhild Hveger, najboljša plavalca na svetu, ter skoraj nič manj slavna Soerensenova. Hvegerjeva je igrala čelo, ona druga pa saksofon. Velik in najbolj navdušen del občinstva so tvorili športniki, ki jih sicer na koncertih ni dosti videti.

Tudi ponoči morajo biti vojaki v stalni pripravljenosti za svojimi protiletalskimi topovi, da jih sovražna letala ne presenetijo.

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11					12		13		
14					15				
16		17		18		19	20		
21	22	23	24				25		
26	27				28	29	30	31	
32				33				34	

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Vrsta nemških bombnikov strmo-glavev. 6. Dvojlog. 9. Predlog. 11. Stara utežna enota. 12. Znamka nemških bombnih letal. 14. Torej (srbo-hrv.). 15. Italijanski operni skladatelj. 16. Stara oblika vprašalnice. 17. Krtica naše poročevalske agencije. 18. Nikalnica. 20. Samcat (tujka). 21. Oblika osebnega zaimka. 23. Angleško pristanišče in oporišče v Somaliji, cilj sedanjega italijanskega prodiranja. 26. Angleška vzhodnoafriška kolonija. 31. Pritrdilnica. 32. Bog ljubezni. 33. Južna rastlina. 34. Krtica utežne enote.

Navpično: 1. Angleška kolonija v Afriki. 2. Štor, kos debela, oporišče. 3. Gora v severni Sloveniji. 4. Jugoslovanski šahovski mojster. 5. Angleško oporišče v Južni Arabiji. 6. Angleško pristanišče ob Rokavskem prelivu. 7. Časovne enote. 8. Letovišče in kopališče pri Benetkah. 9. Mesto v Britanski Somaliji, ki so ga nedavno zavzeli Italijani. 10. Pravna ustanova v starih Atenah. 13. Na razpoložanju (kratica). 19. Ruska reka. 20. Povratno osebni zaimek. 22. Oblika glagola biti. 24. Skrajšano žensko ime. 25. Sovražnik železa. 26. Nemška polvojaška organizacija (kratica). 27. Enota električnega upora. 28. Vas pri Ljubljani. 29. Pritrdilnica. 30. Vzklik. 31. Krtica manjše utežne enote.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Žizek. 6. Krn. 9. Kamini. 10. Oje. 11. Zared. 12. Teza. 14. Nahev. 15. Jama. 16. Bat. 17. Tibera. 19. Edo. 20. Itaka.

Navpično: 1. Zareti. 2. Imovit. 3. Zid. 4. En. 5. Kitara. 6. Kozar. 7. Rja. 8. Ne. 9. Kap. 11. Zato. 13. Ena. 14. Nad. 15. Jek. 16. Be. 18. Ba.

Kristijan Heinrich Heineken iz Lübecka v Nemčiji je znal že govoriti, ko je bil star komaj 8 tednov, s 13. mesecem pa je že znal brati.

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 17. avgusta: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12. Pisana vrsta veselih stvari naj nam prežene vsaj malo skrbi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Pisana vrsta veselih stvari naj nam prežene vsaj malo skrbi (plošče) — 14. Poročila — 17. Otroška ura (gđ. Manica Komanova) — 17.30 Otroški svet (plošče) — 17.30 Pregled sporeda — 18. Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Narodna in pravna vzgoja mladine (g. Ljubo Snuderl) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nacionalna ura: Kaj vemo o zemlji in nebu (dr. Vi. Maloš, Belgrad) — 19.40 Objave — 20. Znanje-politični pregled (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Prešmentane počitnice — pisan večer — napisal Mirko Ljubič, izvajajo člani Radijske igralske družine — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Rad. orkester.

Drugi programi

Sobota, 17. avgusta. Belgrad: 20.20 Narodne pesmi — Zagreb: 21. Lahk: glasba — Praga: 20.30 Zabavni spored — Sofija: 19.50 Lahka glasba — Budimpešta: 20.45 Operetni večer — Stockholm-Hörby: 19.30 Operetni koncert — Rim-Florence-Turin: 22. Simfonični koncert — Kodanj: 21.10 Kabaret — Riga: 20.10 Latiške pesmi. Belgrajska kratkovalovna postaja YUA, YUB (49.18 m) 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m) 1.55 Oddaja za južno Ameriko — 3.00 Oddaja za severno Ameriko.

Naročajte Slovenski dom!

Vstopili smo v nek nizek, temačen prostor. Za imena voditeljev, ki sem jih spoznaval, nisem vedel. Rekel mi je, da mi imena ne more povedati. Prosil me je tudi, da njega ne smem niti v poročilu, niti v kakšnem pogovoru opisati. V grobih obrisih mi je očrtal program, ki so ga teroristi že začeli izvajati. Ta program je bil živo nasprotje z Gandhijevo filozofijo. Rekel mi je:

»Naša organizacija je prepričana, da Indija ne bo prišla nikdar do svoje samouprave brez sile, ki jo je treba previdno ustvarjati in voditi. Seveda ni misliti, da bi naš narod, neoborožen kakor je, zmogel Angleže pod pogoj, kakršni so dani. Vi sami dobro veste, da so Angleži s strogimi zakoni in uredbami onemogočili vsako nabavo orožja in municije in niso zamudili nobene prilike, da bi nas pri tem ovirali. Kogar zalotijo, da nosi revolver ali pa da orožje tihotapi, ta je zaplenjen. Kljub vsaj strogosti pa se nam le posreči, da vsak mesec zamudimo po nekaj revolverjev in nekaj municije. Vse to kupimo od mornarjev, ki vozijo tod mimo. Naši ljudje, ki se udingajo na ladjo kot nosači, že najdejo priliko, da prinesejo orožje z ladje.

Naša naloga je, da previdno izberemo zanesljive moze in jih pripravimo do tega, da ob vsaki najmanjši priliki naredijo atentat na angleške uradnike. Vi veste, kaj se je v tem pogledu že storilo in zgodilo. Mi smo prepričani, da bodo neprestani atentati več zalegli, kakor vse Gandhijevo gibanje. Poleg tega režemo telegrafске in telefonske žice ter razdiramo železniško progo na daleč in na najrazličnejših krajih. Borimo se torej proti vsemu, kar je angleškega in proti vsemu, kar Angležem služi, da nam vladajo. Tukaj je samo 60.000 angleških vojakov, nas pa je tri sto petdeset milijonov. Če se bomo zadržali vztrajno in dolgo borili, moramo zmagati.

Čisto jasno seveda je, da mi še v glavo ni padlo, da bi napisal kakšno poročilo o načinu borbe in stremljenju teroristov, dokler sem se mudil v Indiji.

Ljudje v Indiji

Iz Kalkute sem se odpeljal skozi dolino Gangesa v Delhi, mesto, ki ima najstarejšo kulturo na svetu. Spremljal me je seveda moj vztrajni in skrbni George.

Zgoče sonce je tako pripekalo, da so me bolele oči, čeprav sem nosil temna očala. Dušeci prah je odeval ves vlak. Zopet sem ležal skoraj popolnoma gol v svojem temačnem oddelku in pil ledeno mrzlo sodavico. Ko sem prišel v Delhi, je ves prvi dan pihal veter in vzdigoval prah tako, da nisem nič videl in da sem moral ves dan preždeti v sobi v hotelu Maiden.

Mnogo kasneje, ko sem se že vrnil v Anglijo, sem dobil od nekega prijatelja iz Delhija pismo. Ta je imel dobre zveze pri angleških oblasteh v Indiji. Pismo se je glasilo takole: »Verjeli sicer ne boste, toda res je, da je angleška tajna policija preiskala vašo prtljago v hotelu Maiden. Zadoščalo vam bo, če vam povem, da ste imeli med svojimi pismi, med katerimi je bilo tudi pismo vaše žene, izrecek iz pariške izdaje Herald.

Na srečo nisem imel med tem pisanjem nobene beležke o mojem pogovoru z bengalskimi teroristi ali pa kaj drugega, kar bi me obteževalo.

S pomočjo Brija Krishneja, sina nekega bogatega bankirja, ki je bil izročil posel njemu, da bi se sam priključil kongresnemu gibanju, sem obiskal vodstvo gandhistov v Delhiju. To mesto je služilo za vzgled vsem večjim mestom kot organizacijsko mesto Gandhijevega gibanja, ki je bilo v Indiji najbolj razširjeno. Glavno vodstvo je bilo v neki hiši, ki je bila prej last nekega indijskega plemenitaša. Notri ni bilo nobenega pohištva. Kakšnih dvesto četnikov je prebivalo tukaj notri, ki so se vzgajali v narodnem duhu in v duhu Gandhijevega gibanja in njegovih načel. Da bi bil boj kot inozemskega blaga čim bolj učinkovit in da bi se v tem čim več doseglo, so ustanovili stavkovne postaje, ki so bile trgovine z blagom in jih je bilo nekaj sto.

Voditelj Pandit S. M. Haksar, bivši strojni tehnik, je pred desetimi leti popustil svoj poklic in začel navduševati ljudi in jih vzgajati v narodnem duhu. Leta 1920 so ga zaprli. Peljal me je skozi prazne in gole prostore, kjer je spalo na preproh štirideset mož, ki so bili prišli do nočnega dela na stavkovnih postajah. Občleni so bili samo v platneno ogrinjalo. Drugod so četniki delali ob kolovratih, ki so jih sami naredili ter pripravljali tkivo za domačo prejo.

»Naši četniki porabijo na dan povprečno šestnajst centov,« je rekel Haksar. »Njihova hrana je pražena riž, zelenjava in dušen riž. Samo po sebi je razumljivo, da ne jedo nobenega mesa, ker noben Indijec ne je mesa ubite živali iz verskih razlogov. Posrečilo se nam je, da smo izgladili razlike med kastami toliko, da višje in nižje kaste skupaj jedo in spijo, da uporabljajo nekatere predmete in da pijejo iz posode tako, da se jo dotaknejo z ušnicami.

Za nas Indijce je to presenetljiv uspeh, kajti razlike med kastami so, kakor veste, zelo stroge. Višje kaste ne pustijo navadno nižje kaste več kakor pet metrov na blizu in različne kaste ne jedo skupaj. Zlasti pa ne uporabljajo skupnih posod za pitje. Mi storimo vse, samo da bi odstranili te stare tradicije in da bi zlasti izgladili razlike med kastami. In če se nam bo to posrečilo, bo skoraj neverjetno, ker morate pomisliti, da vse te navade segajo tisočletja nazaj.

Dalje prihodnje.